

Kolekcja Joanny i Ryszarda Stolarskich

Ekspонат KSR 33

Nazwa – Takangle/deangle

Pochodzenie - Liberia

Lud/grupa etniczna - Dan

Materiał - Drewno, patyna naturalna, włókna roślinne

Technika - Rzeźbiarska

Wysokość – 20 cm

Maska Takangle przywodzi na myśl delikatne rysy kobiece. Wąskie (zmrużone) oczy, efektowna fryzura mają kilka znaczeń. Po pierwsze jest to maska służąca do rozrywki. Wtedy nosi nazwę takangle. Tancerz ubierający takangle zwykle specjalizuje się w śpiewaniu. Taki artysta nazywa się gbe so i jest osobą wspierającą tancerze noszącego tzw. wielką maskę Dan, czyli go ge (jest używana do rozstrzygania sporów sądowych). Zabieg taki ma za zadanie podkreślenie roli tajnego stowarzyszenia Go, którego instrumentami są wspomniane maski. Maskę nosi nazwę deangle gdy jest wykorzystywana przez posłańców przynoszących wieści pomiędzy wioską, a obozem szkoleniowym dla nieobrzezanych chłopców. Gdy maska jest używana jako deangle ma pomalowane na biały kolor oczy co przywodzi na myśl oczy kobiet podczas ceremonii inicjacyjnych. Dodajmy, że biały kolor jest symbolem radości oraz królestwa zmarłych. Nacięcia na twarzy odnoszą się do skaryfikacji, które kobiety Dan robią sobie ze względów estetycznych. Wypukłe czoło może sugerować, że maska ta wykonana była przez Dan z południowych terytoriów.

Lud Dan liczy około 350000 członków i zamieszkują zachodnią część Wybrzeża Kości Słoniowej oraz Liberii. Zajmują się uprawą kakao, kawy, ryżu, manioku i rybołówstwem. Znani są również ze swoich zdolności we wszelkiego rodzaju grach. Przez stulecia zasłynęli jako wojownicy toczący zaciekle wojny ze swoimi sąsiadami z ludów We, Guro czy Mano. Dan nie mają w zasadzie scentralizowanej władzy. Są konglomeratem wiosek znajdujących się pod władzą szefa wioski oraz rady starszych. Społeczną i polityczną jedność zapewniają tajne męskie stowarzyszenia, które ustanawiają wzory zachowań, wymagają lojalności oraz posłuszeństwa od członków, a także zapewniają wprowadzenie chłopców w świat dorosłych. Ich

duchami opiekuńczymi są istoty zamieszkujące w buszu. Najsilniejszym z nich jest stowarzyszenie leopardów zwane Go. Spełnia funkcje społecznego regulatora codziennego życia. Zajmuje się inicjacją młodych chłopców oraz ich edukacją podczas czteromiesięcznych obozów w buszu poprzedzających inicjację. Podczas inicjacji, którą przechodzą zarówno dziewczynki jak i chłopcy odbywa się obrzezanie. Ceremonia ta jest rodzajem ofiary złożonej duchom zamieszkującym busz (np.przodkom), które spełniają rolę mediatorów pomiędzy ludźmi, a najwyższym bóstwem o nazwie Zran.

Lud Dan słynie ze swoich festiwali, a w zasadzie z ich rozrywkowego charakteru (dziś odbywają się głównie w celu zadowolenia odwiedzających gości). Efektownie przebrani tancerze tańczą na szczudłach. Stroje wydaje mistrz stowarzyszenia Go. Są one przechowywane w świętej chacie. Należy zaznaczyć, że wszystkie ich maski są święte. Dan uważają, że nie reprezentują one duchów zamieszkujących busz, ale że są tymi duchami. Każda z masek ma różne funkcje. Mogą one spełniać rolę podczas inicjacji, zapobiegać pożarom buszu, motywować podczas ceremonii wojennych, a także cieszyć z okazji zawarcia pokoju. Ponad wszystko jednak służą rozrywce.

Ciekawym typem masek Dan są tzw. passport masks (maski identyfikacyjne). Te małe, nie przekraczające 10 cm maseczki są przyczepiane do strojów (na szyi lub pasie). Są rodzajem dowodów osobistych. Dan wykonują również statuetki. Są to figurki portretujące wodzów czy matki z dziećmi. Są one przechowywane w domach i używane głównie do dekoracji i podkreślenia ciągłości i znaczenia rodu.

Ciekawym zwyczajem Dan jest wykonywanie efektownej, ozdobnej łyżki dla kobiet, które słyną ze swej gościnności i zaradności. Jest to związane z centralną rolą kobiety w życiu wioski. To kobiety właśnie karmią gości, muzyków podczas festiwali czy robotników pomagających na polach nie wspominając o własnych mężczyznach.

Opracowanie: Dr Dariusz Skonieczko

Historia/Prowienienca:

Kolekcja - Rudolf Steinmann

Kolekcja - Ryszarda i Joanny Stolarskiech – zakupiony w 2023.

Wiek – około 1950 r

info@africanart.gallery

The Joanna and Ryszard Stolarski Collection

Exhibit KSR 33

Name – Takangle/deangle

Origin – Liberia

People/Ethnic Group – Dan

Material – Wood, natural patina, plant fibers

Technique – Sculptural

Height – 20 cm

The takangle mask evokes delicate female features. Narrow (squinted) eyes and a striking hairstyle have several meanings. First, it is a mask used for entertainment, then called a takangle. A dancer wearing a takangle usually specializes in singing. Such a performer is called a gle so and serves as a support person for the dancer wearing the so-called large Dan mask, or go ge (used to settle legal disputes). This technique is intended to emphasize the role of the secret Go society, whose instruments are the aforementioned masks. The mask is called a deangle when used by messengers carrying messages between the village and the training camp for uncircumcised boys. When used as a deangle, the eyes are painted white, reminiscent of women's eyes during initiation ceremonies. White is also a symbol of joy and the realm of the dead. The facial incisions refer to the scarifications that Dan women undergo for aesthetic reasons. The prominent forehead suggests that this mask was made by the Dan from the southern territories.

The Dan people number approximately 350,000 and inhabit the western part of Côte d'Ivoire and Liberia. They cultivate cocoa, coffee, rice, cassava, and fish. They are also known for their skill in all kinds of games. For centuries, they have become renowned as warriors, waging fierce wars with their neighbors from the We, Guro, and Mano peoples. The Dan have essentially no centralized authority. They are a conglomeration of villages under the rule of a village chief and a council of elders. Social and political unity is ensured by secret male societies, which establish patterns of behavior, demand loyalty and obedience from members, and ensure the introduction of boys to the adult world. Their guardian spirits are beings

residing in the bush. The most powerful of these is the leopard society known as Go, which serves as a social regulator of daily life. It initiates young boys and educates them during four-month bush camps preceding their initiations. During the initiation, which both girls and boys undergo, circumcision takes place. This ceremony is a kind of offering to the spirits inhabiting the bush (e.g., ancestors), who act as mediators between people and the supreme deity called Zran.

The Dan people are famous for their festivals, or rather for their entertainment (today, they are held primarily to please visiting guests). Impressively costumed dancers dance on stilts. The costumes are issued by the master of the Go association and kept in a sacred hut. It should be noted that all their masks are sacred. The Dan believe that they do not represent the spirits inhabiting the bush, but that they are the spirits themselves. Each mask has different functions. They can serve as initiation aids, prevent bushfires, provide motivation during war ceremonies, and even celebrate peace. Above all, however, they serve as entertainment. An interesting type of Dan mask is the so-called passport mask (identification mask). These small masks, no longer than 10 cm, are attached to clothing (around the neck or waist). They serve as a type of ID card. The Dan also make statuettes, such as figurines depicting chiefs or mothers with children. These are kept in homes and used primarily for decoration and to emphasize the continuity and importance of the family.

An interesting Dan custom is the making of a striking, decorative spoon for women, who are renowned for their hospitality and resourcefulness. This is related to the central role of women in village life. It is women who feed guests, musicians during festivals, and workers helping in the fields, not to mention their own men.

Prepared by: Dr Dariusz Skonieczko

History/Provenance:

Collection - Rudolf Steinmann

Collection - Ryszard and Joanna Stolarski - purchased in 2023.

Age - circa 1950

info@africanart.gallery